

Mark Twain ja Artemus Ward

Mark Twain on kerran kuvaillut ensimmäistä kohtaustaan Artemus Ward'in kanssa, joka oli hänen oman erikoisen humorilajinsa ensimmäinen todella merkitsevä edustaja. Näin kuuluu tarina:

Minä en ollut koskaan ennen nähnyt häntä. Hänellä oli mukanaan suosituskirjeitä yhteisiltä ystävilta San Franciskosta ja kutsuvieraana minä söin aamiaista hänen kanssaan. Oli melkein uskontona tuossa hopeakaivosten maassa, että sellainen ateria oli aloitettava whiskytodilla. Artemus mukautui todellisen maailmankansalaisen vaistolla aina sen maan tapoihin, jossa hän oleskeli, ja siksi hän tilasi kolme tuollaista iljetystä. Hingston oli nimittäin myöskin seurassa.

Minä voin kestää mitä muuta juomaa tahansa, paitsi juuri whiskytodia, ja siksi minä sanoin, että olisin mieluummin maistamatta. Minä tiesin, että se menisi heti päähäni ja hämmentäisi minut siihen määrään, että kymmenen minuutin perästä olisin kokonaan pökertynyt. Luonnollisesti minä en tahtonut esiintyä mielipuolena vieraiden ihmisten edessä.

Mutta Artemus pysyi itsepintaisesti ja kohteliaasti tarjouksessaan. Minä join sen vuoksi tuota petollista sekoitusta, vaikkakin vastahakoisesti, ja minä tunsin koko ajan tekeväni sellaista, jota saisin katua jälestäpäin.

Minuutin tai parin perästä minä aloin tuntea, että kaikki ajatukseni olivat sumentuneet. Minä odotin suurella tuskalla, että keskustelu viriäisi kuitenkin eräänlaisella epämääräisellä toivolla, että

ymmärrykseni kuitenkin kestäisi koetuksen ja epäilyni osoittautuisivat perusteettomiksi.

Artemus teki pari välinpitämätöntä huomautusta. Mutta sitten saivat hänen kasvonsa ylenluonnollisen totisuuden ja hän piti seuraavan hämmästyttävän puheen minulle.

Hän sanoi:

— Kuulkaas nyt, yhtä asiaa minä tahtoisin kysyä teiltä, ennen kuin unohdan sen. Te olette ollut hopeavuori-osuuskunnissa täällä Nevadassa kaksi tai kolme vuotta, ja luonnollisesti on teidän asemanne sanomalehtimiehenä tehnyt teille välttämättömäksi mennä alas kaivoksiin ja tutkia niitä tarkkaan, yksityiskohdittain, ja tunnette siis kaiken, mikä koskee hopeakaivosliikettä. No niin, se mitä minä tahdon tietää, olisi — niin, se olisi, millä tavoin malmin kaivaminen tapahtuu, ymmärrättehän. Esimerkiksi: — niin mikäli minä tunnen asiaa, on suoni joka sisältää hopeaa, leivottu keskelle graniittia ja hiipii maata myöten ja nousee taas ylös kuin tienviitta. No niin, otaksukaamme, että meillä nyt esim. on suoni, 40 jalkaa leveä, tai 80 jalkaa, jos niin tahdotte, tai ehkä myös 100 — otaksukaamme, että te seuraatte sitä kuiluun, suoraan alas, tai myöskin koukeroissa — kenties te menette 500 jalkaa syvälle, tai kenties te ette mene syvemmälle kuin 200 jalkaa — kuinka syvälle sitte menettekin — ja koko ajan kapenee suoni, kun graniittiliuskat tulevat lähemmäksi tahi likenevät toisiaan niin, voimme sanoa, että niin on laita, kun ne lähenevät toisiaan, joka luonnollisesti ei ole laita, eritoten siinä tapauksessa, että vuorimuodostuksen luonto on sellainen, että ne seisovat loitompana toisistaan kun ne muuten tekisivät, joka on merkittävä geologian puutteeksi, koska se ei ole sitä selittänyt, vaikka jokainen seikka siinä tieteessä on tarkoitettu todistamaan, että jos kaikki on yhtälaista, se kävisi siihen tapaan, jos se ei kävisi, tai se varmaan kävisi niin, jos se kävisi ja silloin ne ovat luonnollisesti. Ettekö sitä usko?

Minä sanoin itselleni:

— Kyllä, kyllä, minä tiesin tarkasti, kuinka kävisi; — tuo kirottu whisky on tehnyt lopun minusta. Minä en ymmärrä enempää kuin oisteri.

Sitten minä sanoin ääneen: — Minä . . . niin, minä tahtoisin . . . ellei se ole teille vaivaksi, tahtoisitteko te . . . tahtoisitteko te kerata tuon kaiken minulle toistamiseen. Minun pitäisi . . .

— Oh, luonnollisesti, luonnollisesti. Te näette, että minä erollenkaan tunne ainetta, ja ehkä minä en myöskään osaa esittää sitä kyllin kirkkaasti ja selvästi, mutta minä . . .

— Ei, ei . . . ei, ei . . . te esitätte sen kyllä selvästi, mutta tuo peijakkaan todi on tehnyt minun hiukan höperöksi. Nyt minä tahtoisin . . . ei, minä ymmärrän kyllä muutenkin, mutta minä käsittäisin kokonaisuusajatuksen paremmin, jos te sanoisitte sen kerran vielä . . . ja minä lupaan olla tarkkaavaisempi tällä kertaa.

Hän sanoi:

— Niin, tästä minä tahdoin selon.

Samalla saivat hänen kasvonsa vielä peljättävämmän ilmeen kuin ennen ja hän korosti jokaista kohtaa, taskien niitä sormenpäälleen:

— Tämä suoni, tai käytävä, tai miksi te tahdotte sitä nimittää, juoksee kahden graniittikerroksen välitse, aivan kuin se olisi kaksinkertainen voilepä. No niin, — otaksukaamme nyt, että te menette alas siihen, sanokaamme 1,000 jalkaa, tai kenties 1,200 — se on samantekevä — ennen kun te alatte murtaa sitä. Ja sitten te jatkatte sitä ja murratte käytäviä, toisia sen läpi, sen suunnan mukaan, missä rikkikiisu — minä luulen, että sitä nimitetään rikkikiisuksi, vaikka minä en tiedä miksi, katsoen siihen, mikäli minä voin ymmärtää, pääasia kaivostyömiehellä ei ole se, joksi sen eräät kuvittelevat, vaan se, jota ei voida menestyksellä suorittaa, jota sama henkilö ei voisi jatkaa, koska osaa ja osuutta samaan malmikiveen ei ole annettu kenellekään yllämainitussa merkityksessä, jonka tähden ei myöskään eri asianhaarain vallitsessa kokemattominkaan meistä keksisi sitä, jos sitä ei olisi olemassa, tahi ylenkatsoisi pelkkää ajatustakin sellaisesta asiasta, myöskin siinä tapauksessa, että se sellaisenaan olisi ilmeisesti todistettu. Enkö ole oikeassa?

Minä vastasin murheellisena:

— Häpeän todellakin itseäni, mr Ward. Minä tiedän, että minun tulisi ymmärtää teitä täydellisesti, mutta te näette, että tuo helvetillinen whisky-todi on noussut minulle päähän, niin että minä en nyt edes voi ymmärtää yksinkertaisinta ajatusta. Minähän sanoin teille kuinka tulisi käymään.

— Oh, ei ollenkaan, ei ollenkaan! Vika on minun, se on varmaa, vaikka minä luulin puhuneeni kyllin selkeästi . . . — Ei sanaakaan enää. Selkeästi? Niin, te esitätte asian kyllä selvästi kuin aurinko ja kaikille muille ymmärrettävästi paitsi pähkähullulle idiootille.

Mutta se on tuo kirottu todi, joka on tehnyt tämän kepposen minulle! — Oh, ei, älkää niin sanoko! Minä tahdon todistaa kaiken vielä ker-
ran uudestaan ja . . . Ei, ei, Ei missään tapauksessa, älkää tehkö mi-
tään sellaista, sillä minä vakuutan, minun pääni on siinä tilassa, että
minä en usko käsittäväni yksinkertaisinta kysymystä, jonka joku ihmi-
nen tekisi minulle.

— No, no, älkää peljätkö! Minä tahdon esittää asian tällä
kertaa niin selvästi, että teidän ehdottomasti täytyy käsittää kokonai-
suden punainen lanka. Alkakaamme itse alusta!

Hän nojautui kauas yli pöydän, mitä täsmällisin ilme piirtynee-
nä jokaiseen kasvon juonteeseen, sormet järjestyksessä pitämään
vaaria jokaisesta kohdasta, sikäli kuin ne tulisivat lueteltaviksi. Ja
minä nojauduin eteenpäin tuskallisella tarkkaavaisuudella, päättänee-
nä ymmärtää tai mennä perikatoon.

Hän puhui:

— Te tunnette suonen, käytävän, asian, joka sisältää metallin,
minkä kautta se muodostaa mediumin kaikkien muiden voimain välil-
lä, läsnäolevien tai poissaolevien agenttien puolesta, niin muodostetun,
että se tuottaa edellisen eduksi ja jälkimäisen vahingoksi, tai jälki-
mäisen eduksi ja edellisen vahingoksi, taikka kaikkien, tai molempien,
tai yhtyneittenkö mikäli mahdollista, ne suhteelliset differensit, jotka
ovat säteen sisällä olemassa, missä ne eri yhtäläisyysasteet kulminee-
raavat, joihin . . .

Minä huusin:

— Voi minua viheliäistä puupäätä, se ei auta mitään! Ei auta
yrittääkään . . . minä en ymmärrä sanaakaan. Mitä yksinkertaisim-
min te esitätte sen, sen vähemmän minä voin asiain yhteyttä käsittää.

Minä kuulin nyt epäiltävää tirskeitä takanani, ja minä kään-
nyin ajoissa nähdäkseni Hingstonin kätkeytyvän sanomalhden taakse,
vavisten mitä ihanimmasta naurunpurkauksesta.

Minä loin silmäni jälleen Wardiin. Hän oli heittänyt yltään
hervittävän juhlallisuutnesa ja nauroi samoin . . .

Huomasin tulleeni nenästä vedetyksi. —

Artemus Ward on parhaita poikia maailmassa ja kaikkien to-
verillisimpia. On väitetty, että hän ei olisi joustava puhetaidoiltaan,
mutta ylläkerrottua kokemustani muistaen minä uskallan olla toista
mieltä siitä asiasta.”
